ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 18.12.2024 г.
COM(2024) 578 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно изпълнението на Регламент (ЕО) № 450/2003 на Европейския парламент и на Съвета относно индекса на разходите за труд (ИРТ)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Индексът на разходите за труд (ИРТ) измерва тримесечните изменения на общите почасови разходи за труд на работодателите, което дава възможност да се следят промените на ценовия натиск в резултат на производствения фактор „труд“. ИРТ е част от основните европейски икономически показатели/европоказатели[1], които предоставят информация за икономическите тенденции в еврозоната.

ИРТ се използва от Европейската система на централните банки за оценка на възможния инфлационен натиск, предизвикан от промените на пазара на труда. ИРТ е важен както за социалните партньори, участващи в договарянето на работната заплата, така и за самата Европейска комисия при наблюдаването на промените на разходите за труд в краткосрочен план. Не на последно място, данните за ИРТ се използват за индексацията на цените в някои големи търговски договори, които са с продължителност от няколко години.

Евростат публикува на уебсайта си тримесечен бюлетин относно ИРТ[2], който съдържа голям набор от данни, с разбивка по икономическите дейности и по компонентите на разходите за труд (преки и непреки разходи за труд). На уебсайта също така се посочват тримесечни и годишни темпове на растеж.

С Регламент (ЕО) № 450/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2003 г. относно индекса на разходите за труд[3] („Регламента относно ИРТ“) се установява обща рамка за държавите членки, за да изготвят съпоставими индекси и да ги представят на Комисията.

С член 13 от Регламент (ЕО) № 450/2003 Комисията се задължава да внася на всеки 2 години доклад пред Европейския парламент и Съвета. Целта на доклада е да се извърши оценка на качеството на статистическите данни, предоставени от държавите членки, и на агрегатите на ЕС, както и да се определят областите, в които могат да се направят подобрения.

Това е десетият доклад относно ИРТ на Комисията до Европейския парламент и Съвета[4]. Той е посветен на данните за ИРТ, получени след предишното издание, за референтните тримесечия от второто тримесечие на 2022 г. (2022 г. T2) до първото тримесечие на 2024 г. (2024 г. T1). Докладът отразява наблюденията, направени от Евростат при събирането и валидирането на данните за ИРТ за тези референтни

---

1 Съобщение на Комисията до Европейския парламент и до Съвета относно статистиката в еврозоната *„Към подобрени методологии за статистиката и показателите в еврозоната“* (COM(2002) 661 final).

2 Тримесечният бюлетин се публикува на датите, определени в календара за публикуването; и двата документа могат да бъдат намерени на уебсайта на Евростат (http://ec.europa.eu/eurostat/web/main — достъпен на английски, френски и немски език).

3 ОВ L 69, 13.3.2003 г., стр. 1. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/450/oj

4 Вж. предишния доклад (COM(2023) 34 final от 23.1.2023 г.).

тримесечия, и се опира на документите, които държавите членки предоставят в своите годишни доклади относно качеството.

В приложение I към Регламент (ЕО) № 1216/2003[5] качеството на данните за ИРТ се определя посредством следните критерии: съотносимост, точност, навременност на предоставянето на данните, достъпност и яснота, съпоставимост, съгласуваност и пълнота.

Достъпността и яснотата на данните за ИРТ вече са добре установени чрез публикуването на подробни метаданни и национални доклади относно качеството на уебсайта на Евростат. Поради това настоящият доклад относно ИРТ ще се съсредоточи върху другите критерии.

II. ОБЩ НАПРЕДЪК СЛЕД ПОСЛЕДНИЯ ДОКЛАД

След последния доклад не са настъпили законодателни промени. В следващите параграфи са описани подробно подобренията, направени при изготвянето на доклада.

2.1 Стандарти за събиране на данни

Най-актуалната версия на структурите за обмен на статистически данни и метаданни (SDMX)[6] и международно съгласуваните списъци с кодове (достъпни онлайн чрез специален регистър[7]) продължават да се използват успешно за получаване на данни от държавите членки и за изготвянето на ИРТ, а също така и за предаване на данни за ИРТ на Европейската централна банка.

2.2. Валидиране на данни

Данните се валидират систематично посредством нов инструмент, чрез който се проверява дали използваните кодове и структури от данни отговарят на договорените стандарти за предаване на данни. Това опростява работния процес и намалява риска от грешки, произтичащи от погрешно кодиране. Ако предаденият файл не е в съответствие с действащите стандарти SDMX, той автоматично се отхвърля. Държавите членки получават по електронна поща уведомление за успешно/неуспешно предаване и имат достъп до доклада относно валидирането посредством портала EDAMIS.

Евростат извършва също така проверки за достоверност на всяко тримесечно предаване на данни, като сравнява динамичните редове във времето и между икономическите дейности в съответствие със статистическата класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE)[8]. В случай на значителни промени в сравнение с предходното тримесечие Евростат отправя искане до държавите членки да

---

5 Регламент (ЕО) № 1216/2003 на Комисията от 7 юли 2003 г., за прилагането на Регламент (ЕО) № 450/2003 на Европейския парламент и на Съвета, относно индекса на разходите за труд.

6 http://sdmx.org/ (достъпен само на английски език).

7 https://webgate.ec.europa.eu/sdmxregistry/ (достъпен само на английски език).

8 ОВ L 393, 30.12.2006 г., стр. 1; ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1893/oj.

потвърдят данните или да предадат файл с коригирани данни. Ако се установят големи корекции или внезапни промени в някой от разделите на NACE, те се проследяват систематично със съответните държави.

2.3. Нива на почасовите разходи за труд

Евростат продължи да публикува годишните оценки на почасовите разходи за труд по раздели на NACE след първото издание, публикувано през април 2016 г. Тези оценки се основават на нивата, получени от четиригодишното изследване на разходите за труд, екстраполирани с ИРТ. Оценките се изготвят 3 месеца след края на референтния период и обхващат всички раздели на NACE, с изключение на: „A – Селско, горско и рибно стопанство“; „O – Публична администрация и отбрана; задължително социално осигуряване“; „T – Дейности на домакинства като работодатели; недиференцирани дейности на домакинства по производство на стоки и услуги за собствено потребление“, и „U – Дейности на екстериториални организации и служби“.

2.4. Доклади относно качеството

Годишните доклади относно качеството, представени от държавите членки, бяха обработени в срок с помощта на най-новата версия на инструмента за метаданни на Европейската статистическа система и бяха предоставени на разположение на всички ползватели[9].

2.5. Корекции за сезонност и за календарни въздействия

Евростат анализира календарно изгладените динамични редове, както и календарно и сезонно изгладените динамични редове, предадени от държавите членки. В съответствие с Регламент (ЕО) № 1216/2003 на Комисията[10], от всички държави — членки на ЕС, и от другите държави от Европейското икономическо пространство (ЕИП)[11] се очаква да предават календарно изгладените динамични редове, както и календарно и сезонно изгладените динамични редове за всеки отделен раздел на NACE.

Евростат също така наблюдава приложението относно корекциите за сезонност към националните доклади относно качеството. В това приложение се описват подробно използваните модели за корекциите за сезонност, установените стойности, които силно се различават от нормалните отклонения, размерът на корекциите и променливостта на резултатите.

---

9 https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/lci_esms.htm (достъпни само на английски език).

10 Регламент (ЕО) 1216/2003 на Комисията от 7 юли 2003 г., за прилагането на Регламент (ЕО) № 450/2003 на Европейския парламент и на Съвета, относно индекса на разходите за труд

11 С изключение на Лихтенщайн, тъй като Регламент (ЕО) № 450/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2003 г. не се прилага за тази държава. В целия документ Норвегия и Исландия се определят като „други държави от ЕИП“.

Евростат публикува календарно и сезонно изгладените данни за агрегатите на ЕС в базата данни и в статията на уебстраницата „Statistics Explained“[12] („Статистиката в достъпна форма“) за ИРТ, заедно със сезонно неизгладените данни. Резултатите, свързани с календарно и сезонно изгладените данни за общия ИРТ, се получават от календарно и сезонно изгладените данни за преките и непреките компоненти на разходите за труд с цел да се осигури последователност.

2.6 Пребазиране

През 2023 г. всички държави бяха приканени да предадат данни, изразени спрямо новата базова година — 2020 = 100, което означава, че индексът е равен на 100 за референтната 2020 г. Преди действителното предаване през май 2023 г. (за експресни данни за ИРТ) и юни 2023 г. (за окончателни данни за ИРТ) Евростат проведе пробно предаване на данни. Не е отчетена разлика между предадените пребазирани данни и преизчислените от Евростат данни, с изключение на три държави, които впоследствие са коригирали данните и са ги предали наново.

Данните за ИРТ, изразени спрямо новата базова година, за референтното първо тримесечие на 2023 г., впоследствие бяха публикувани, както и пълните динамични редове за минали периоди, предхождащи това тримесечие.

III. КАЧЕСТВО НА ДАННИТЕ

3.1. Съотносимост и пълнота

Съотносимост

Ползвателите продължиха да търсят не само информация за измененията на тримесечна основа в почасовите разходи за труд, измервани чрез ИРТ, но и все повече информация за разходите за труд. В края на март/началото на април всяка година Евростат публикува годишни оценки за почасовите разходи за труд в евро и в национални валути, разбити по раздели на NACE. Бяха обявени и дяловете на непреките разходи за труд в общите разходи за труд[13]. Получените отзиви за публикуването на тези оценки са положителни и Евростат ще продължи да изготвя годишните разходи за труд по раздели на NACE.

Пълнота

[12] Индекс на разходите за труд — последни тенденции — Statistics Explained

[13] Вж. набора от данни *lc_lci_lev* в базата данни за разпространение на Евростат (http://ec.europa.eu/eurostat/data/database, достъпен на английски, френски и немски език).

В тази част се разглежда въпросът дали предадените данни и метаданни за ИРТ отговарят на правните изисквания по отношение на пълнотата. Коментарите се отнасят до индексите, теглата и докладите относно качеството.

а) Индекси

Като цяло наличността и пълнотата на ИРТ бяха задоволителни през целия референтен период. Евростат получи календарно изгладени данни, както и календарно и сезонно изгладени данни за всички тримесечия от всички държави членки с изключение на Гърция (данните за първо тримесечие на 2023 г.). Всички държави членки предадоха и сезонно неизгладени данни, с изключение на Дания и Швеция, на които бяха предоставени дерогации[14].

Що се отнася до останалите държави от ЕИП[15], Исландия и Норвегия предадоха данни за ИРТ за всички тримесечия на референтния период. Норвегия предоставя динамични редове от календарно изгладени данни, календарно и сезонно изгладени данни, както и сезонно неизгладени данни. Исландия предоставя само динамични редове от календарно изгладени данни и календарно и сезонно изгладени данни.

Всички данни, включително и оценките за календарно и сезонно изгладените данни, са достъпни в съответната таблица[16] в базата данни на Евростат. Основните показатели се основават на календарно изгладени данни, изразени като годишни промени (първо до четвърто тримесечие), които са по-стабилни от тримесечните движения. Всички държави обхванаха всички раздели на NACE, като взеха предвид горепосочените дерогации.

б) Тегла

Съгласно Регламента относно ИРТ от държавите членки и другите държави от ЕИП се очаква поне веднъж годишно да предоставят годишните разходи за труд за преките/непреките компоненти (теглата) по всеки отделен раздел на NACE Rev. 2. Поддържането на тези данни в актуално състояние е важно, тъй като те влияят на изчисляването на агрегатите на NACE от Евростат и на извеждането на общите суми от преките и непреките компоненти на разходите за труд.

До 30 юни 2024 г. всички държави членки и други държави от ЕИП бяха предали теглата за референтната 2023 г.

в) Доклади относно качеството

До началото на септември 2024 г. всички държави членки бяха изготвили своите национални доклади относно качеството за референтната 2023 г.

---

14 В съответствие с Регламент (ЕО) № 1216/2003 Дания, Германия, Франция и Швеция не са задължени да предоставят сезонно неизгладени данни. Германия и Франция все пак ги предоставят.

15 Регламент (ЕО) № 450/2003 не се прилага по отношение на Лихтенщайн.

16 https://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Докладите за качеството на ИРТ за 2023 г. се публикуват на съответната уебстраница на Евростат[17], заедно с доклад относно корекциите за сезонност.

3.2. Навременност

Съгласно Регламента относно ИРТ от държавите членки и другите държави от ЕИП се очаква всяка година да предоставят индексите на разходите за труд в срок до 70 дни след референтното тримесечие. Държавите, които са пропуснали някои срокове след последния доклад, са Швеция (данните за четвъртото тримесечие на 2023 г. са получени 2 календарни дни след крайния срок) и Финландия (данните за четвъртото тримесечие на 2023 г. са получени 3 календарни дни след крайния срок).

Що се отнася до другите държави от ЕИП, Норвегия, както и Исландия, винаги са предавали навреме данните за ИРТ.

3.3. Точност

ИРТ се съставя от няколко различни променливи (например разходи за труд и отработени часове), които могат да се вземат от различни източници. Това означава, че по всяко време могат да бъдат направени ревизии, които да засегнат последното тримесечие, няколко тримесечия или цели години. Ако корекциите се отнасят за референтната година, трябва да бъде ревизиран целият динамичен ред.

Корекциите на основния показател на ЕС, а именно годишният темп на растеж на общия ИРТ, никога не са надвишавали 0,3 процентни пункта, освен в един специален случай (второ тримесечие на 2022 г., вж. фигура 1).

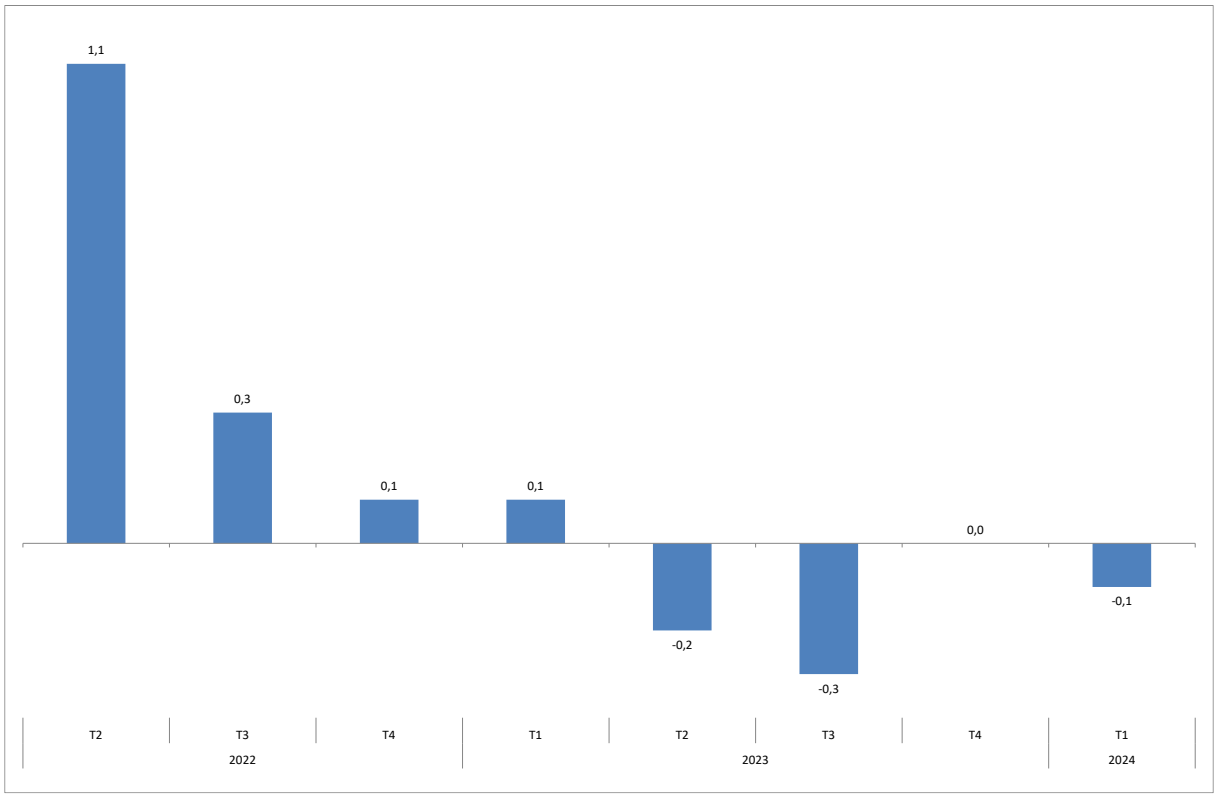
Основната корекция (+ 1,1 процентни пункта), отчетена през това тримесечие, се дължи на еднократните промени, направени от Германия в нейните източници и методи. От третото тримесечие на 2022 г. нататък данните за ИРТ на тази държава са сравнени с данните от проучването на разходите за труд за 2020 г., а източникът на данни за заплатите е променен.

Тази корекция оказа еднократно въздействие върху годишния растеж на ИРТ, без да се отрази на надеждността на оценките за ИРТ.

Фигура 1: Промени в годишния темп на растеж между първата и последната публикувана версия на ИРТ

[17] https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/lci_esms.htm (достъпни само на английски език).

(EU-27, агрегат за раздели от B до S на NACE, общо разходи за труд, в процентни пункта., [2022 г. T2 спрямо 2024 г. T1])

Източници:

- За окончателните данни: Набор от данни на Евростат lc_lci_r2_q [променлива: „Разходи за труд за ИРТ (компенсация на наетите лица плюс данъци минус субсидии)“].
- За първите оценки: производствената база данни на Евростат.

Данните са извлечени на 20 август 2024 г.

3.4. Съгласуваност и съпоставимост

Съгласуваност с данните от националните сметки

Една област, на която продължава да се отделя внимание, е съгласуваността на данните за ИРТ с други статистически данни за разходите за труд, по-специално с тримесечните данни от националните сметки.

За годишните доклади относно качеството от държавите членки се иска да направят сравнение между темпа на растеж на ИРТ и този на почасовата компенсация на наетите лица по данни от националните сметки (определение от ЕСС 2010[18]). Не се очаква наборите от данни да съвпадат напълно — дори ако определенията на разходите за труд са почти еднакви, статистическите източници и обработката могат да се различават. Освен това е изключително трудно да се събират данни за отработените часове както за

[18] Регламент (ЕС) № 549/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 г. относно Европейската система от национални и регионални сметки в Европейския съюз (ОВ L 174, 26.6.2013 г., стр. 1).

ИРТ, така и за националните сметки. Въпреки тези различия в методологията е полезно да се анализира нивото на несъответствия между двата източника. Когато нивата са над даден относителен праг, това може да показва проблеми в качеството в някой от двата набора от данни.

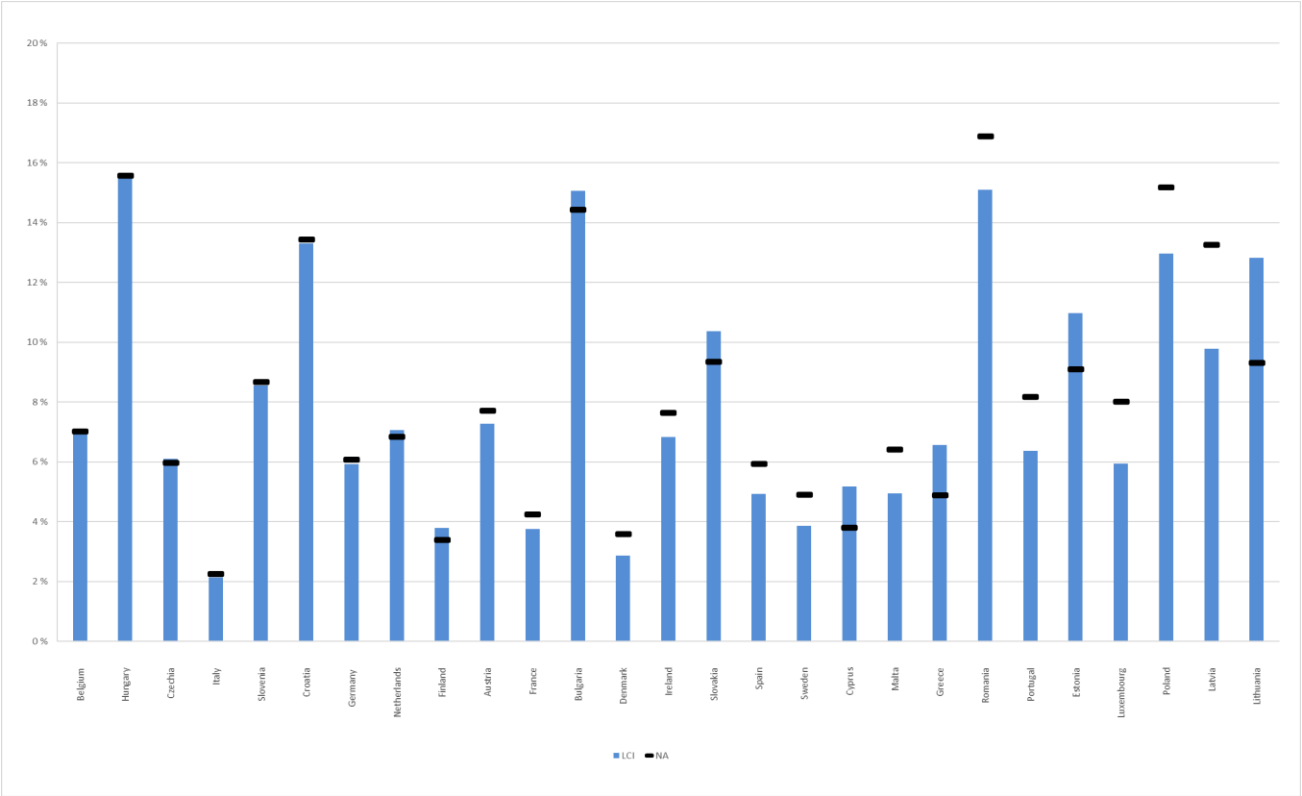
За оценка на качеството Евростат продължи да наблюдава агрегатите за раздели B до S на NACE за всяка държава членка. За това сравнение бяха използвани сезонно неизгладени данни, с изключение на данните за Дания и Швеция, за които са налични само календарно изгладени данни. Медианният годишен темп на растежа на ИРТ бе сравнен с този на почасовата компенсация на наетите лица въз основа на данни от националните сметки за 8 тримесечия. Беше счетено, че измененията с повече от 3 процентни пункта изискват допълнителен анализ (вж. фигура 2, в която държавите са подредени във възходящ ред според разликата в абсолютна стойност). Само Литва и Латвия са отчели разлика над 3 процентни пункта (и двете по 3,5 процентни пункта).

Резултатите от анализа по-горе, по-специално данните за отработени часове, се проследяват съвместно с тези държави членки.

Освен медианите Евростат сравни и стандартното отклонение на годишните темпове на растеж както на ИРТ, така и на динамичните редове от националните сметки, като показател за променливост. Сред всички държави най-големи разлики между стандартните отклонения са отчетени в Швеция (2,1 процентни пункта), следвана от Латвия (1,5 процентни пункта), Нидерландия и Чехия (по 1,3 процентни пункта за всяка), както и в Словакия (1,2 процентни пункта).

Фигура 2: Медианни годишни темпове на растеж на индекса на разходите за труд (ИРТ) спрямо почасовата компенсация на наетите лица по данни от динамичните редове в националните сметки

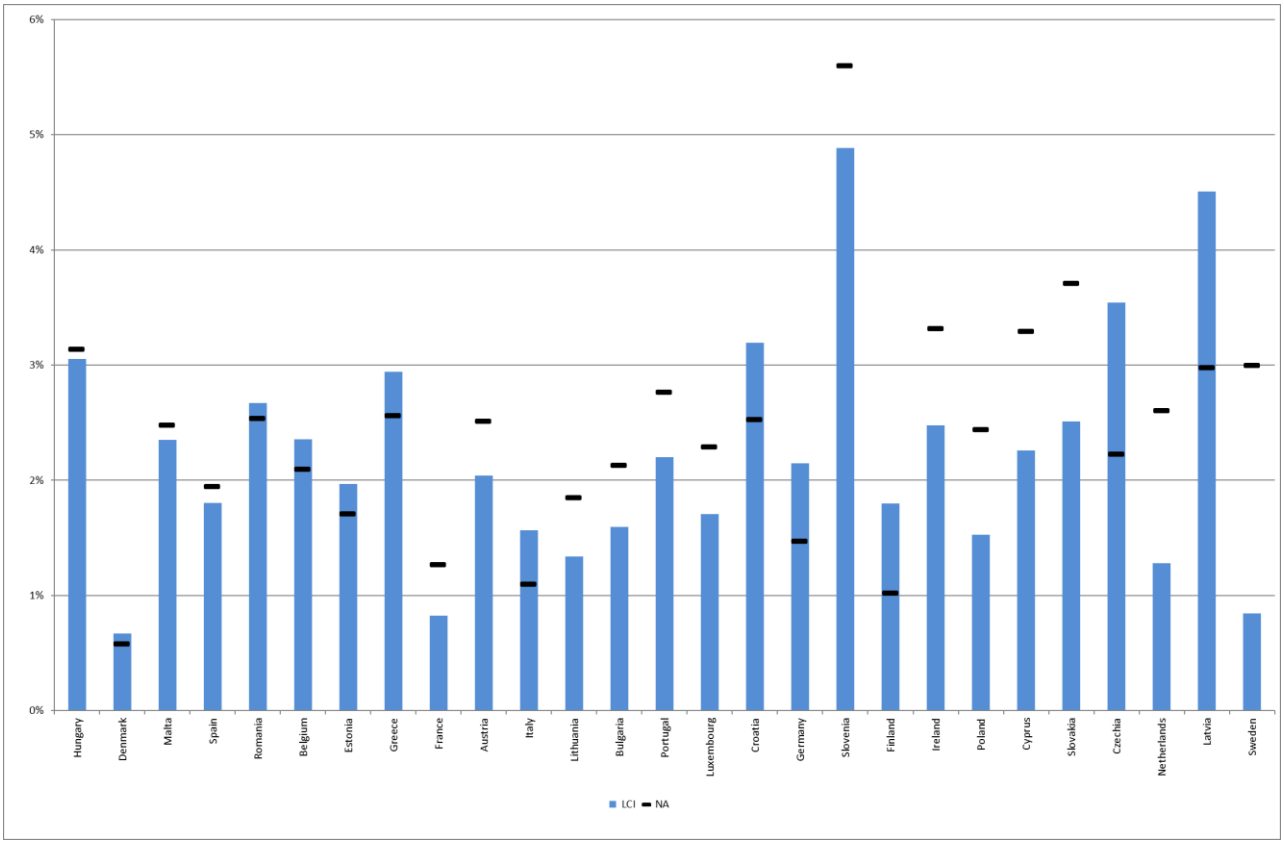
(агрегат за NACE, раздели от B до S, общо разходи за труд, референтен период: 2022 г. T2—2024 г. T1)*

Източници:

- За националните сметки: Набори от данни на Евростат *namq_10_a10* [променлива: „Компенсация на наетите лица“ в национална валута] и *namq_10_a10_e* [променлива: „Вътрешно понятие за наети лица, в хиляди отработени часове“].
- За ИРТ: Набор от данни на Евростат *lc_lci_r2_q* [променлива: „Разходи за труд за ИРТ (компенсация на наетите лица плюс данъци минус субсидии)“].
- За Дания и Швеция сезонно неизгладените данни не бяха налични към момента на изготвяне на доклада; вместо това бяха използвани календарно изгладени данни. Данните са извлечени на 4 септември 2024 г.

Фигура 3: Стандартно отклонение на годишните темпове на растеж на индекса на разходите за труд (ИРТ) спрямо
спрямо почасовата компенсация на наетите лица по данни от динамичните редове в националните сметки
(агрегат за NACE, раздели от B до S, общо разходи за труд, референтен период: 2022 г. T2—2024 г. T1)*

Източници:

- За националните сметки: Набори от данни на Евростат *namq_10_a10* [променлива: „Компенсация на наетите лица“ в национална валута] и *namq_10_a10_e* [променлива: „Вътрешно понятие за наети лица, в хиляди отработени часове“].
- За ИРТ: Набор от данни на Евростат *lc_lci_r2_q* [променлива: „Разходи за труд за ИРТ (компенсация на наетите лица плюс данъци минус субсидии)“].
- За Дания и Швеция сезонно неизгладените данни не бяха налични към момента на изготвяне на доклада; вместо това бяха използвани календарно изгладени данни. Данните са извлечени на 4 септември 2024 г.

Съпоставимост

Съпоставимостта между държавите се осигурява чрез подробните определения и методологията, определена в законодателството за ИРТ. Държавите членки изпълняват изискванията на ЕС чрез източници на данни, налични на национално равнище. Повечето от тях използват проучвания или комбинация от проучвания и административни данни, докато две държави членки разчитат изключително на административни източници.

С цел да се публикуват данни за ИРТ, които да са съпоставими във времето, е важно да се правят корекции за календарни и сезонни въздействия. Основните показатели се коригират за календарни въздействия, а сезонността се компенсира, като се съпоставят едни и същи тримесечия през 2 последователни години.

В съответствие с член 1 от Регламент (ЕО) № 1216/2003 данните за ИРТ трябва да се предоставят под формата на данни без корекция за сезонност, с корекция за календарни въздействия, както и с корекция за календарни въздействия и сезонност.

В Регламент (ЕО) № 450/2003 не се посочва изрично дали корекциите за календарни въздействия и за сезонност трябва да бъдат извършвани с помощта на прекия или косвения подход. Косвена корекция означава, че основните динамични редове са коригирани и след това използвани за изграждането на агрегати от по-високо ниво, докато при пряка корекция всеки един динамичен ред, включително и агрегати от по-високо ниво, се коригира поотделно. По отношение на ИРТ Евростат препоръчва да се използва косвеният подход, за да се избегнат несъответствия между общите разходи за труд и отделните компоненти.

Евростат систематично проверява съответствието между годишните темпове на растеж на общия ИРТ спрямо данните за преките и непреките компоненти на разходите за труд, и съобщава на съответната държава за всички несъответствия, които надвишават 0,1 процентни пункта (след закръгляне). След това общият ИРТ се преизчислява въз основа на компонентите от преки и непреки разходи за труд (косвен подход). Този хармонизиран подход гарантира и по-добра съпоставимост между държавите.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Като цяло качеството на индекса на разходите за труд на държавите членки и на агрегатите на ЕС остава добро. С изключение на съществената корекция през едно тримесечие (второто тримесечие на 2022 г.), която се обяснява с методологическите промени в една държава, агрегатите на ЕС бяха подложени само на малки корекции, какъвто беше случаят преди кризата, свързана с COVID-19.

Докладите относно качеството, представени от държавите членки, бяха обработени с помощта на най-новата версия на инструмента за метаданни на Европейската статистическа система. Те бяха предоставени на всички ползватели, включително приложението относно практиките и резултатите от корекциите за сезонност в държавите членки[19].

От 2017 г. насам Евростат публикува годишни оценки за нивата на почасовите разходи за труд по разделите на NACE, които се основават както на данните от проучването на разходите за труд, така и на тенденциите на ИРТ[20]. Отбелязан е голям брой посещения

[19] https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/lci_esms.htm (достъпни само на английски език).
[20] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lc_lci_lev/default/table?lang=en&category=labour.lc.lcan

на свързаната с тях статия на уебстраницата „Statistics Explained“[21] („Статистиката в достъпна форма“), което потвърждава интереса на ползвателите към темата. Комисията ще продължи редовно да следи за спазването на изискванията и качеството на данните, като използва предоставяните данни и други национални документи, включително докладите относно качеството.

От май 2024 г. Евростат публикува ранни оценки за индекса на разходите за труд (ИРТ) както за ЕС като цяло, така и за еврозоната. Тези оценки се публикуват около 1 месец преди окончателното публикуване (50 дни вместо 77 дни след референтния период). Тези ранни оценки се публикуват в същия набор от данни като окончателните данни[22].

И накрая, Евростат извърши общ преглед на законодателството на ЕС относно статистиката за пазара на труда за предприятията, което доведе до законодателно предложение, прието от Комисията на 28 юли 2023 г.[23] Целта на този преглед е да се направи оценка и да се модернизира цялото законодателство на ЕС в областта на статистиката на пазара на труда за предприятията, включително ИРТ.

[21] Почасови разходи за труд — Statistics Explained
[22] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lc_lci_r2_q/default/table?lang=en&category=labour.lc.lci
[23] EUR-Lex — 52023PC0459 — BG — EUR-Lex (europa.eu)